

8. Mere konkurrence og bedre kvalitet i den offentlige forskning

Den offentlige forskning har stor betydning for samfundets velstand og udvikling. Offentlig forskning er en forudsætning for universiteternes uddannelse af højtuddannede. Og offentlig forskning er afgørende for at udvikle ny viden og nye idéer på områder, hvor private virksomheder ikke investerer. Kvaliteten af den offentlige forskning skal derfor være på internationalt topniveau.

Danmark bruger mange penge på offentlig forskning. Vi er blandt de lande i verden, der forsker mest. På mange områder er dansk forskning i verdensklasse. Og danske forskere er blandt de mest citerede i internationale videnskabelige publikationer.

Men der er behov for at gøre det endnu bedre. De offentligt finansierede udgifter til forskning og udvikling skal nå op på 1 pct. af bruttonationalproduktet i 2010. Men vi skal også sikre, at vi får kvalitet for pengene.

Der skal gennemføres en gennemgribende reform af hele den offentlige forskning. Mere konkurrence og øget fokus på kvalitet og relevans skal sikre forskning i verdensklasse, der understøtter høj velstand og velfærd.

Den direkte konkurrence om forskningsmidlerne skal skærpes. I dag er det en tredjedel af midlerne, der fordeles i åben konkurrence. I 2010 skal det være halvdel. Det skal sikre, at pengene går til de bedste forskere og de bedste forskningsmiljøer.

Fremover skal der ske en systematisk måling og evaluering af kvaliteten af dansk forskning. Et nyt "kvalitetsbarometer" skal sikre, at man løbende kan følge og måle udviklingen i kvaliteten af dansk forskning i sammenligning med udlandet.

REGERINGENS MÅL FOR OFFENTLIG FORSKNING I VERDENSKLASSE

- De offentligt finansierede udgifter til forskning og udvikling skal i 2010 nå op på 1 pct. af bruttonationalproduktet. Det offentlige og de private virksomheder skal tilsammen bruge mindst 3 pct. af bruttonationalproduktet til forskning og udvikling i 2010.
- Den offentlige forskning skal være nyskabende, og kvaliteten skal kunne måle sig med det bedste i verden.
- Den offentlige forskning skal være relevant og understøtte høj velstand og velfærd.

Midlerne skal målrettes store og længerevarende forskningsprojekter, som kan tiltrække forskere på topplan og give banebrydende resultater. Den strategiske forskning skal styrkes på områder, som kan være drivkraft i den fortsatte velferdsudvikling eller løse væsentlige samfundsproblemer. Dansk deltagelse i EU's rammeprogrammer og andre internationale forskningsaktiviteter skal fremmes. Bl.a. ved at give forskningsrådene mulighed for at give støtte til internationalt samarbejde.

**STRATEGI FOR MERE KONKURRENCE
OG BEDRE KVALITET I DEN OFFENTLIGE FORSKNING**

1. Mere konkurrence om forskningsmidlerne skal styrke kvaliteten.
2. Flere store og langsigtede forskningsprojekter skal give bedre resultater.
3. Den strategiske forskning skal styrkes og prioriteres på et bedre grundlag.
4. Systematisk måling og evaluering skal sikre fokus på kvaliteten.
5. Bedre rammer for internationalt forskningssamarbejde.

8.1 Mere konkurrence om forskningsmidlerne skal styrke kvaliteten

Det er vigtigt, at en stor del af de offentlige forskningsmidler uddeles i åben konkurrence. Det giver dynamik og fornyelse. Og det sikrer, at midlerne går til de bedste forskere og de bedste forskningsmiljøer.

I dag udbydes kun en tredjedel af forskningsmidlerne i åben konkurrence. I 2010 skal mindst halvdelen af forskningsbevillingerne udbydes i åben konkurrence. En andel af bevillingerne skal uddeles i konkurrence mellem universiteterne og ikke mellem de enkelte forskere. Og bevillingerne skal dække de fulde omkostninger.

Halvdelen af forskningsmidlerne skal i konkurrence: Andelen af offentlige forskningsmidler, der fordeles i konkurrence, skal senest i 2010 udgøre 50 pct. af de samlede forskningsmidler.

Bevillingerne skal dække de fulde omkostninger: Reglerne for forskningsbevillinger, som uddeles i konkurrence, skal ændres, så bevillingerne dækker de fulde omkostninger for institutionerne forbundet med forskningsaktiviteterne, inklusive omkostninger til administration, drift, udstyr, lokaler mm.

Ny model for konkurrence mellem universiteter: En del af de konkurrenceudsatte forskningsmidler skal uddeles i konkurrence mellem universiteterne. De enkelte universiteters ledelse skal én gang årligt i konkurrence byde ind med forslag til store, langsigtede forskningsprojekter på områder, som er fagligt vigtige for det enkelte universitet og for dansk forskning. Forslagene skal vurderes på deres kvalitet og relevans i samfundet. Den præcise model for tildeling af midler baseret på en vurdering af forslagernes kvalitet og relevans for samfundet skal fastlægges i dialog med de berørte parter, jf. afsnit 1 i kapitel 7.

8.2 Flere store og langsigtede forskningsprojekter skal give bedre resultater

Store og længerevarende forskningsprojekter sikrer bedre muligheder for at tiltrække forskere på topplan og nå banebrydende resultater. I dag bliver en stor del af forskningsbevillingerne spredt ud på mange små projekter og givet til enkeltforskere.

Der skal være flere store og langsigtede forskningsprojekter. Adgang til avanceret udstyr, laboratoriefaciliteter og forsøgsanlæg er en stadig vigtigere forudsætning for en stor del af forskningen. Investeringer i avanceret udstyr og laboratoriefaciliteter skal derfor prioriteres højere.

Flere store og langsigtede bevillinger: Bevillingsproceduren for Det Strategiske Forskningsråd og Det Frie Forskningsråd skal ændres, så andelen af store og langsigtede forskningsbevillinger øges.

Krav til forskningsledelse: Krav til forskningsledelse skal indgå som én ud af flere vurderingsparametre i forbindelse med udmøntning af store og langsigtede forskningsbevillinger, hvad enten disse uddeles til institutioner eller forskergrupper.

Pulje til forskningsinfrastruktur: Der skal udarbejdes en langsigtet dansk strategi for investeringer og prioriteringer af større forskningsinfrastrukturer. Strategien skal danne grundlag for de kommende års investeringer, herunder for dansk tilslutning til internationale forskningsinfrastrukturer. Der afsættes en særlig pulje på finansloven til finansiering af investeringer i større tværgående forskningsinfrastrukturer i Danmark og udlandet inden for perspektivrige forskningsområder. Puljen skal støtte investeringer, der er så store, at de ikke kan løftes af det enkelte universitet eller forskningsinstitution.

Forskningsrådene skal prioritere infrastrukturinvesteringerne: Ved uddeling af midler i forskningsrådene skal der gives særlig prioritet til store investeringer i udstyr, når dette kan benyttes af en række forskere på tværs af institutionerne.

Bedre lånemuligheder til forskningsinfrastruktur: Der skal etableres en ordning, hvor universiteter og forskningsinstitutioner kan låne midler til hjælp til finansiering af særlige investeringer i forskningsinfrastruktur. Der skal lægges vægt på projekter etableret i samarbejde mellem universiteter og offentlige forskningsinstitutioner og med erhvervslivet.

8.3 Den strategiske forskning skal styrkes og prioriteres på et bedre grundlag

Det er vigtigt, at en stor del af de offentlige forskningsmidler bruges strategisk til forskning inden for særlige områder, som kan være drivkraft i den fortsatte velstandsudvikling eller løse væsentlige samfundsproblemer.

En større andel af de offentlige forskningsmidler skal gå til strategisk forskning, og grundlaget for at prioritere midlerne skal forbedres. Det gælder både inden for grundforskningen og den anvendte forskning. Der skal løbende gennemføres en bred kortlægning af de forskningsbehov, som samfunds- og erhvervsudviklingen skaber. Udbud af strategisk forskning skal i højere grad indeholde krav om privat medfinansiering.

Flere midler til strategisk forskning: En større andel af de offentlige forskningsmidler, der udbydes i åben konkurrence, skal målrettes strategisk forskning inden for områder, som kan være drivkraft i den fortsatte velstandsudvikling eller løse væsentlige samfundsproblemer, fx forskning i miljø- og energieffektive teknologier eller forskning i bedre forebyggelse på sundhedsområdet. En del af midlerne vil blive udmøntet i konkurrence mellem universiteterne, jf. afsnit 1 i dette kapitel. Herudover kan staten udbyde store projekter til løsning af samfundsmæssige problemer i åben konkurrence.

Bedre grundlag for at prioritere: Der skal løbende gennemføres en bred kortlægning af de forskningsbehov, som samfunds- og erhvervsudviklingen skaber, og af danske forskningsinstitutioners forudsætninger for at løse dem. Kortlægningen skal baseres på omfattende høringer, dialogprocesser og analyser, hvor ministerier, forskningsråd, erhvervsliv og andre relevante aktører inddrages. Kortlægningen skal hvert fjerde år munde ud i et katalog over vigtige temaer for fremtidig strategisk forskning. Kortlægningen skal styrke grundlaget for den politiske prioritering af strategisk forskning.

Privat medfinansiering af strategisk forskning: Fremtidige udbud af strategisk forskning skal i højere grad indeholde krav om privat medfinansiering for at styrke samarbejdet mellem privat og offentlig forskning. Jo tættere forskningen er på umiddelbar kommerciel anvendelse, og jo mere resultaterne tilgodeser specifikke virksomheder, desto stærkere skal kravene til privat medfinansiering være. Strategisk forskning med bred anvendelse og med et langsigtet og kommercielt usikkert perspektiv for den enkelte virksomhed skal derimod finansieres fuldt ud af det offentlige. De relevante bevillingsorganer skal fastlægge det konkrete niveau for privat medfinansiering af de enkelte projekter ud fra forskningsområdetets karakter.

8.4 Systematisk måling og evaluering skal sikre fokus på kvaliteten

For at sikre fokus på kvalitet og resultater er det vigtigt at kunne måle og evaluere kvaliteten af dansk forskning. Men i Danmark er der ikke tradition for systematiske målinger af forskningskvaliteten på nationalt plan.

Der skal etableres et "kvalitetsbarometer", som giver et billede af udviklingen i kvaliteten af dansk forskning. Og der skal ske en mere systematisk evaluering af forskningsprogrammer, så det sikres, at midler tildeles på baggrund af kvalitet.

Kvalitetsbarometer: Der skal etableres et "kvalitetsbarometer" for dansk forskning, hvor man løbende kan følge og måle udviklingen i kvaliteten af dansk forskning i sammenligning med udlandet. Barometeret kan fx baseres på internationalt anerkendte indikatorer som citationsfrekvens og publikationsaktivitet.

Evaluering af større programmer: De forskningsbevilgende organer skal sikre, at alle større forskningsprogrammer og -initiativer evalueres efter senest fem år.

Bedre forskningsevalueringer: De forskningsbevilgende organer skal sikre, at der sker en mere systematisk og central udvikling og erfaringsopsamling af metoder for og resultater af forskningsevalueringer.

8.5 Bedre rammer for internationalt forskningssamarbejde

Forskningen i Danmark udgør kun ca. 1 pct. af den samlede forskning i verden. Derfor er det vigtigt, at vi har adgang til den ny viden, der skabes i resten af verden. Det sikres bedst gennem danske forskeres samarbejde med de bedste forskere i andre lande. Inden for EU sker der i disse år en kraftig udvidelse af det strategiske samarbejde om forskning. Men den danske deltagelse i EU's rammeprogrammer er faldende.

Reglerne skal ændres, så forskningsrådene kan give støtte til internationalt samarbejde. Og forskningsrådene skal have mulighed for at bruge midler til national medfinansiering for at fremme dansk deltagelse i EU's rammeprogrammer og andre internationale forskningsaktiviteter. Og der skal indgås flere samarbejdsaftaler om forskning med lande uden for EU.

Lovgivningsmæssige barrierer for internationalt samarbejde om forskning skal fjernes: Loven om forskningsrådgivning mv. skal ændres, så rådene får mulighed for at afgive bevillingskompetence til en transnational eller international instans, fx fælles europæiske teknologiinitiativer eller europæiske forskningsnetværk.

Internationalt samarbejde skal indgå i nationale strategiske forskningsprogrammer: Deltagelse i internationalt samarbejde om forskning skal indgå som indsatsområde i fremtidige nationale strategiske programsatsninger.

Medfinansiering af dansk deltagelse i internationalt forskningssamarbejde: Under forskningsrådene skal der afsættes midler til national medfinan-

siering af dansk deltagelse i internationalt forskningssamarbejde. Den centrale statslige medfinansiering kan som hovedregel maksimalt udgøre det samme beløb, som danske forskningsmiljøer selv bidrager med. Målet er at styrke danske forskningsmiljøers muligheder for at tage initiativ til, forberede og deltage i forpligtende internationale forskningsnetværk, EU-projekter og øvrige samarbejdsprojekter. Medfinansieringen skal rette sig mod både forberedelsesfasen og projektfasen.

Flere samarbejdsaftaler om forskning med lande uden for EU: Der skal indgås aftaler med lande uden for EU om samarbejde om forskning og forskeruddannelse inden for områder, hvor begge lande står stærkt.

